

COLLECTION OF SCIENTIFIC PAPERS

SCIENTIA

3

FEBRUARY, 2023

CHICAGO, USA

SECTORAL RESEARCH XXI: CHARACTERISTICS AND FEATURES

V INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND THEORETICAL CONFERENCE

**EUROPEAN
SCIENTIFIC
PLATFORM**

ТРАДИЦІЙНІ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ ЛІКАРСЬКІ ЗАСОБИ У ЛІКУВАННІ РЕСПІРАТОРНИХ ПРОЯВІВ ПРИ ОТРУЄННІ ІПРИТОМ Щербак О.В., Шукалов А.Ю., Трофимович Є.О.	228
--	------------

SECTION 22.

PHARMACY AND PHARMACOTHERAPY

АНАЛІЗ ЯКОСТІ НАЗАЛЬНИХ ДЕКОНГЕСТАНТІВ Донченко А.О.	230
--	------------

SECTION 23.

HISTORY, ARCHEOLOGY AND CULTUROLOGY

«CODEX CUMANICUS» IN THE SCIENTIFIC WORK OF YA.R. DASHKEVICH Sopelniak A.	232
---	------------

ІДЕЇ УКРАЇНСЬКОГО МОДЕРНІЗМУ В ТЕАТРАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЛЕСЯ КУРБАСА Ордіна Л.Л.	235
---	------------

SECTION 24.

CULTURE AND ART

АКТУАЛЬНІСТЬ ІДЕЙ АЛОЇЗА РІГЛЯ В СУЧАСНОМУ КОНТЕКСТІ ПОСТКУЛЬТУРИ Протас М.О.	237
--	------------

РЕЖИСУРА ХОРЕОГРАФІЧНИХ ТВОРІВ: ОКРЕСЛЕННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ НАПРЯМКІВ Лань О.Б.	242
---	------------

Ордіна Лариса Леонідівна канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри філософських та політичних наук
Білоцерківський національний аграрний університет, Україна

ІДЕЇ УКРАЇНСЬКОГО МОДЕРНІЗМУ В ТЕАТРАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЛЕСЯ КУРБАСА

Зміст, форма, стильові зміни в історії української культури початку ХХ ст. залежать не тільки від еволюції мистецтва, що тісно пов'язані з усіма сторонами життя суспільства, а і з особливостями та закономірностями історичного процесу в цілому. Модернізм – це світоглядна та культурно-естетична реакція на вступ людства ХІХ–ХХ ст. у якісно новий етап свого розвитку. Поява телефону, радіо, кіно, розвиток поліграфії посилили інтенсивність інформаційного обміну, заклали основи індустріалізації культури. Суспільне життя дедалі більше набуває рис масовості, що зумовлює концентрацію робочої сили в економіці та формування масових суспільно-політичних рухів у політичній сфері.

Український варіант модернізму був досить своєрідним і мав свої особливості. Через те, що українські землі не мали власної державності, були роз'єднані і перебували у статусі провінцій, суспільний розвиток у них був уповільненим у порівнянні з провідними європейськими країнами, тому і конфлікти між цивілізацією і культурою, художником і суспільством не були такими гострими. Ці фактори і визначили слабо виражений, нерозвинений характер українського модернізму. Окремі злети світового рівня тільки відтіняли загальну провінційність та глибоку традиційність української культури. Український модернізм не сформувався як національна самобутня течія, а виявлявся лише у творчості окремих митців.

Театральна діяльність Лесь Курбаса містить значний потенціал творчого самовираження особистості буремних часів перших десятиліть ХХ ст. Модернізм як світоглядно-естетичний напрям з'явився в Україні на початку ХХ ст. і був реакцією на застарілі погляди у мистецтві та літературі. Модерністи шукали нові ідеї та засоби їх реалізації у художніх творах, застосовували ірраціонально-естетичний підхід до універсалізації творчих витоків мистецької діяльності. Справедливо критикуючи дореволюційні підходи до театрального мистецтва, Л. Курбас вважав, що справжнє мистецтво – це потужний засіб перетворення низького у високе, тонке, що «театр – це чистий храм, де відбувається тихий молитовний акт[1]».

Лесь Курбас (Олександр-Зенон Степанович Курбас) народився 25 лютого 1887 р. у м. Самбір на Львівщині, у сім'ї акторів. Навчався у Віденському університеті на філософському факультеті і драматичній школі при Віденській консерваторії. Захопившись театральним мистецтвом, Лесь починає свою акторську діяльність у трупі М. Садовського. У вересні 1917 р. започатковує «Молодий театр», а у 1920 р. – «Кийдрамте» (Київський драматичний театр). У 1922 р. Лесь Курбас стає засновником нового авангардного театру «Березіль». У 1934 р. Лесь Курбаса було заарештовано, а 1937 р. в Карелії, в урочищі Сандармох видатного майстра сценічного мистецтва було розстріляно. Окрім режисерської діяльності, Лесь Курбас грав як актор у виставах «Украдене щастя», «Цар Едіп» та ін.[2].

У другій половині ХІХ ст., незважаючи на об'єктивні труднощі (відсутність спеціалізованих приміщень, не сформованість шкіл режисури та акторської гри, заборони та протидію офіційної влади тощо), значних успіхів досягає українське професійне театральне мистецтво. Значною мірою це пов'язано з появою високохудожніх драматичних творів відомих реформаторів та фундаторів українського театру М. Кропивницького, М. Старицького, І. Карпенко-Карого та ін. У цих творах реалістично зображені становище

села, майнова диференціація, деспотизм та самодурство панівних верств, соціальні протистояння. Водночас для драматургії 70–90-х років XIX ст. були характерними вузькість тематики (головна дійова особа, як правило, – селянство), певна повторюваність мотивів; побутовизм, етнографізм тощо.

Створюючи «Молодий театр», Лесь Курбас прагнув подолати кризу української сцени, яка тривала з дореволюційних часів і полягала у провінційній замкнутості. Історія «Молодого театру» - це своєрідна антологія театральних стилів, естетика розмаїтого формотворення. Кожна вистава стає окремою добою. Режисер досліджує естетику від стародавніх греків — до пізнього натуралізму і модернізму; кожна постановка — окрема школа, окремий стиль, методи гри, декорування. Тут і елементи імпресіонізму та символізму; і натуралістичні фарби вистави «Чорна Пантера і Білий Медвідь» В. Винниченка з біблійними сюжетами; і вистава за творами Тараса Шевченка «Іван Гус», де Курбас уперше використав елементи експресіонізму, а також нову стереофонію мізансцени та оптику кіно[3].

Особливості модерністських ідей творчої діяльності Леся Курбаса базувалися на пошуку нових напрямків сценічної майстерності, до провідних складників якої відносять:

- * здатність людини до емоційно-оцінювального сприйняття прекрасного в природі, мистецтві, дійсності;

- * трансформація драми з моносемії у полісемію;

- * художнє конструювання мистецької інформації та активізації творчої майстерності шляхом опрацювання «культурних цитат»;

- * аналіз свідомо-організованого впливу на внутрішній світ людини з метою розвитку у неї почуття прекрасного, вміння бачити і насолоджуватись красою природи, творів літератури і мистецтва;

- * пошук шляхів на концентрації емоційно-творчого мислення акторів;

- * процес усвідомлення і розв'язання сценічної задачі засобами діалогу.

Незаперечною умовою театральної діяльності Леся Курбаса виступають його теоретичні знання, а філософська освіченість майстра визначає його всебічним суб'єктом мистецької культури.

У новоствореному театрі «Березіль» саме на знання спирається режисер в системі логічних міркувань про Всесвіт, а відповідний рівень знань з мистецтва дозволяє збагнути, глибше пережити його красу. Театральна культура невідривна від людської діяльності. Лесь Курбас мав широкий світогляд, систему філософських поглядів, тонко відчував красу і був здатний реалізувати свої мистецькі ідеї і задуми, але тоталітарна радянська система не дала можливості це зробити.

Отже, досліджуючи творчість Леся Курбаса, українського театального режисера, актора, драматурга, засновника українського модерного театру було проаналізовано його культурологічні погляди, що підкреслюють модерністські настрої перших десятиліть XX ст. Визначено основні етапи творчості Леся Курбаса як теоретика та засновника театрив: «Молодий театр», «Кийдрамте», «Березіль», що базувалися на мистецтвознавчій компетентності, ерудованості та інформативності у сценічних питаннях.

Список використаних джерел:

1. Курбас Л. (2001) Філософія театру /за ред. М. Г. Лабінського. Київ: Основи. С. 54.
2. Корнієнко Н. (2007) Лесь Курбас: репетиція майбутнього. Київ: Либідь. 327.
3. Молодий театр. Генеза. Завдання. Шляхи (1991) /за ред. М. Г. Лабінського. Київ: Мистецтво. 318.